СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 78. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 4. квітня, 1928. VOL. XXXVI. No. 78. Jersey City, N. J., Wednesday, April 4, 1928. THREE CENTS.

БЕЗРОБІТТЯ ЗРОСТАЄ

СЕНАТОРИ И УРЯД СВАРЯТЬСЯ ЗА ЧИСЛО БЕЗРОБІТНИХ.

ВАШИНГТОН, 2. квітня. — Сенатор Шипстед, член фармерсько-робітничої партії з Минесоти, предложив сенатови рапорт зі стану робіт у Злучених Державах. В сьому рапорті Шипстед відкидає обчислення секретаря праці Дейвиса, після котрого в Америці є безробітних усего 1 міліон 800 тисяч, а доказує, що їх є тут коло 8 міліонів.

Шипстед показує, що Дейвис зовсім не зрозумів обчислень власного бюра праці. Бюро показувало в своїм обрахунку робіт за місяць січень сього року, що число робітників у сьому місяцю в порівнанню з тим самим місяцем минувшого року було менче на 1 міліон 800 тисяч. Отже цифра 1,800,000 показує тільки, кілько людий втратило заробіток у січни сього року, а не кілько є всіх безробітних.

„Заінкорпороване Бюро Праці" подає, що після його обчислень число робітників без праці виносить 4 міліони.

ФОЛ УМІШУЄ В СВОЇ ЗІЗНАННЯ НОВИХ ЛЮДИЙ.

СЕНАТОРИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ОБЖАЛУВАННЯ.

ЕЛ ПАСО, Тексас, 2. квітня. — Алберт Фол, що був секретарем нутрішних справ за президента Гардинга, а нині відповідає перед федеральним судом за обманюванне уряду, зложив для розправи проти нафтяра Синклера письменні зізнання, котрі тепер стали сензацією на весь край.

Каже він у тих зізнаннях, що провідники републиканської партії порадили йому закрити позичку для партії, яку дали їй нафтові спекулянти. Провідники партії боялися, що публікувати вістку про таку позичку може пошкодити партії. Фол подав як головних своїх дорадників сенатора Ленрута й Смута з Юти, бувшого сенатора Ленрута з Вискансина й Гейза, тодішнього начальника краевого републиканського комітету.

Ленрут і Смут сейчас виступили з острим публичним запереченнем обжалування. Вони кажуть, що Фол його просто виссав з пальця.

ІНТЕРВЕНЦІЯ В НІКАРАҐВІ.

МАРИНАРКА ПОЧИНАЄ ОФЕНЗИВУ ПРОТИ САНДІНІСТІВ.

МАНАҐВА, Нікараґва, 2. квітня. — Передні патрулі американських маринарів почали остру офензиву проти відділів Сандіна та заповідають, що вже в найкоротшім часі піймають головний відділ Сандіна.

Командант маринарів виробив новий плян операцій проти Сандіна; він учить своїх жовнірів носити зі собою тільки маленькі припаси їди, додаючи: „Як хочеш їсти, злови бандита та забери в нього біб". Бандидатами він називає прихильників Сандіна.

РУМУНІЯ ТЕЖ ЗГОЛОШУЄТЬСЯ ПО БОЛЬШЕВИЦЬКЕ ЗОЛОТО.

РУМУНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО ПОЗВУ.

ВАШИНГТОН, 2. квітня. — Румунське посольство заявило, що Румунія виступить незадовго перед американськими судами з позвом проти російського золота, що недавно прибуло до Америки як ґарантія російських закупів.

Румунія хоче пізвати совети за 5 міліонів левів, які большевики мали забрати від Румунії. Можливо, що в такому случаю Румунський Національний Банк прилучиться до позву Банку Франції.

ПАЛАТА ПОСЛІВ ЗНИЖУЄ ПОЧТОВІ ОПЛАТИ.

ВЕРТАЄТЬСЯ ДО ОПЛАТ З 1921. РОКУ.

ВАШИНГТОН, 2. квітня. — Палата послів приняла нині значною більшостю голосів проект почтового закона, після котрого оплати в другій, третій і четвертій клясі почтових посилок мають вернутися назад до низчої тарифи з 1921. року.

Сі кляси відносяться передовсім до видавництв ґазетярських. Знижено теж оплати на почтові карточки.

Рівночасно заведено як новину кореспондентки з відповідю.

ЛАГІДНИМ СПОСОБОМ ДАЛЬШЕ ЗАЙШЛИ.

НЮАРК, Ню Джерзі, 2. квітня. — Через кілька годин допитували місцеві полісмени двох молодих людий за ріжні злочини, переважно за вломи з рабунками, але запідозрені арештовані ніяк не хотіли признатися.

Нарешті один з полісменів попав на ориґінальну думку: бачучи неподатливість хлопців під натиском диких допитів, він казав їх добре накормити курятиною. Попоївши собі добре, хлопці попали в зовсім другий настрій і „виспівали" без спротиву все.

Признались вони до цілої розбишацької карієри, підчас котрої доконати мали не менче як 60 розбоїв.

ЗАСУДЖЕНО ТРОЄ ЛЮДИЙ НА СМЕРТЬ.

БРУКЛИН, Ню Йорк, 2. квітня. — У місцевому стейтовому карному суді видано нині вирок у справі чотирох членів бандитської шайки, яка послідного січня мала вбити полісмена Виліема Келі.

Трох з них засуджено на смерть; четвертий розбійник, котрий зрадив своїх товаришів злочину, дістав від 10 до 20 літ вязниці.

ДО ОБОРОНИ НЕВИННО ЗАСУДЖЕНИХ НА СМЕРТЬ.

ПІДНЕСІМ ГРОМАДНИЙ ПРОТЕСТ ПРОТИ ПОЛЬСЬКИХ ЗНУЩАНЬ НАД НАШИМ НАРОДОМ В СТАРІМ КРАЮ І ПРОТИ ЗАСУДУ НА СМЕРТЬ ДВОХ НЕВИННИХ ЛЮДЕЙ.

ЗБИРАЙМО ФОНД НА ОБОРОНУ НЕВИННО ЗАСУДЖЕНИХ НА СМЕРТЬ ЛЯЦЬКИМИ КАТАМИ.

ДАЙМО МАТЕРІЯЛЬНУ ПІДДЕРЖКУ ДЛЯ ТОЇ ЦІЛИ, ЩОБИ ВИСВІТЛИТИ ПЕРЕД СВІТОМ ВАРВАРСТВО І ЗЛОЧИНСТВО ЛЯЦЬКОГО ОКУПАНТА.

ДО ТОГО ЗАКЛИКАЄ ВЕСЬ ЗАГАЛ ОБЄДНАННЄ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

ВСІ ЖЕРТВИ НА ВИСШЕ ЗГАДАНІ ЦІЛИ НАЛЕЖИТЬ СЛАТИ НА ТАКУ АДРЕСУ:

Obyednanye, P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

ІТАЛІЙСЬКИЙ КНЯЗЬ ГУМБЕРТ В ЄРУСАЛИМІ.

ЄРУСАЛИМ, 1. квітня. — Від часів хрестоносних походів не витав ще Єрусалим королів чи з королівської крови походячих католицьких князів. Аж доперва тепер прибув тут наслідник італійського престола, князь Гумберт. Привитано його на двірці з великою помпою від імени анґлійського короля і ради міста.

Гумберт оглядає святі місця і остане в Єрусалимі підчас Великодня та возьме участь у воскресній відправі в церкві св. Гробу.

ПРОГОНЯТЬ НІҐРІВ І ІТАЛІЙЦІВ.

СИДНЕЙ, Нова Полуднева Валія, 2. квітня. — Австралійська національна партія готова розбитися через непорозуміння, які викликав бувший премієр Вилієм Гюз, що заявився за тим, щоби заховати Австралію для „білої" раси і прогнати звідтам всіх Італійців та Ніґрів як непожаданих іміґрантів. Другі обурилися на те, бо кажуть, як можна так обиджати Італійців, що разом з Австралійцями боролися і стояли в одних рядах підчас світової війни.

ЦЕНЗУРНА ПЕРЕДОВИЦЯ.

„Ґазета Варшавська", сконфіскована за політичну передовицю, хотіла видати негайно нове число і найшла такий спосіб на заповнення сконфіскованих шпальт: помістила передрук приписів із куховарської книжки про „леґуміну". Хто зна, чи деякі читачі не читали цієї передовиці з більшим зацікавленням.

ЖІНКА І ДИПЛЬОМАТИ.

У лондонськім міністерстві закордонних справ звільнили довголітнього заступника державного секретаря Ґреґорі на підставі підозрінь, що він у своїй дипльоматичній праці не був зовсім незалежний від життя одної гарної жінки Дин, опутаної пристрастю азартної гри. Його обвинувачують у тім, що одна зредаґована ним дипльоматична нота звернена до СРСР рахувалась із можливістю, щоби пані Дин могла заробити більші гроші на спекуляції валютовими девізами.

СМЕРТЬ ДИПЛЬОМАТА.

Помер бувший амбасадор у Лондоні кн. Карло Ліхновський у 67 р. життя. Був він сином пруського ґенерала від кавалерії. Почав він свою карієру в 90 рр. як радник посольства у Відні. Згодом став близьким приятелем кн. Бюлова, цікавився живо літературою та мистецтвом і звернув на себе увагу широкою освітою. Амбасадором у Лондоні став у 1912 р., у вірі, що зможе для Німеччини приєднати симпатії Анґлії. Підчас війни видав він для приватного вжитку брошуру „Моя лондонська місія від 1912 до 1914 р.", де доказував, що невдача цієї місії була виною берлінського уряду, який не піддержував його в його праці. Цю брошуру використали союзні держави як засіб пропаґанди проти Німеччини, а Ліхновського виключили за неї із пруської „палати панів". У книжці, яку видав минулого року „На шляху до безодні", Ліхновський доказував, що вся катастрофа Німеччини була наслідком її союзу з Австро-Угорщиною, що втягнула Німеччину у війну своєю дурною політикою.

ПАМЯТНИК ДЛЯ КУХОВАРЯ.

У Парижі вибудують памятник куховареві, найбільшому мистцеві „клясичної" французької кухні Карем, що вмер у 1833 р. Карем пішов на службу як кухонний помічник у 9 р. життя і перейшов школу від найбідніших ресторанів аж до кухні славного дипльомата Талєйрана. Карем студіював тайни ґастрономічного мистецтва як справжній учений, прочитуючи всю дотичну літературу. Він здобув собі імя за „Цісарства"; у 1814 р. проводив історичним бенкетом Конвенту; був куховарем анґлійського наслідника престола, згодом на австрійськім, анґлійськім і російськім дворі, у Ротшильдів і ріжних амбасадорів, найбільших смакунів своєї доби. На старість списав свої спомини і залишив твір „Куховарське мистецтво 19-го віку". Його останні слова перед смертю, перервані болями серця, були звернені до одного із своїх товаришів, якому він пояснював, як треба було зробити страву, прислану йому, недужому, а останні рухи його руки, коли йому забракло віддиху, показували, як треба було замішати сос, щоби був добрий.

БОРОТЬБА ЗА ОДИН ЗАКОН.

У Лондоні померла в захисті „Армії спасення" 80-літня Ребека Жаррет, якої імя звязане з одною із найбільше сензаційних історій Анґлії XIX ст. У 1884 р. теперішний ґенерал цього дивного товариства Брамвел Бут почав кампанію проти торговлі живим товаром і за підвищенням т. зв. „законного віку" для дівчат, від 16-го року життя. Єдиний журналіст, який узяв в оборону Бута, був Стід, тодішний редактор „Пол Мол Ґазет", згодом редактор „Рівю оф Рівюс". Він зібрав величанський матеріял про торговлю живим товаром у славній низці статтей п. з. „Жертва дівчат у сучаснім Вавилоні". Ці статті поділили всю Анґлію на два табори: одні вважали Стіда оборонцем нових ідей, інші — порноґрафом. Та він таки не добився, при всьому ґазетному успіху, практичної мети: нового закону в парляменті. І тому, щоби переконати всіх у правді своїх страшних фактів, зорґанізував фіктивне купно малолітньої дівчини від родичів. У цій історії грала головну ролю Ребека Жаррет, що раніше була зводницею, а згодом навернулась на побожний шлях „Армії спасення". Стід у ролі переодягненого східного купця ввійшов до кімнати, де куплена 13-літня дівчина ждала як жертва. Її звільнили, вислали під опікою одної члениці „Армії спасення" до Франції і аж тоді Стід оповів усю історію як доказ пануючих обставин. Дарма, що вся ця крадіж дівчини була інсценізована, анґлійський суд, який не признає цього рода жартів, засудив Стіда і Жаррет на 3 місяці вязниці. Вони відсиділи свою кару, але осягнули мету. Парлямент прийняв закон про мінімальний зрілий вік дівчат: 16 літ.

ЗВІРЯТА, ЩО СЕБЕ ПОЇДАЮТЬ.

Солодководні поліпи відзначаються дуже великою животною силою. Поліп, званий „гидрою", є знаменний цим, що можна йому пообтинати всі рамена (мацки), одначе в коротці вони в цілости знову відростуть. І стверджено, що гидра в часі голодівки пожирає саме оці свої мацки. Очевидно, що на цьому вона не тратить нічого, бо мацки внедовзі виростають і звіря може наново повторити цей процедер самопожирання.

ПОЛЬЩА І ЛИТВА ВЕДУТЬ ПЕРЕГОВОРИ

ПОЛЬСЬКІ БАНДИ НАПАДАЮТЬ ЛИТОВСЬКИХ ЖОВНІРІВ. — ВАЛЬДЕМАРАС ЖАДАЄ ВІДШКОДОВАННЯ. — КВЕСТІЯ ВИЛЬНА. — ВИБІР ТРОХ КОМІСІЙ.

КЕНІҐСБЕРҐ, Німеччина, 2. квітня. — Як тільки розпочато формально наради в справі навязання правильних відносин між Литвою а Польщею, литовський премієр запротестував проти нападів польських військових нереґулярних банд, що нападають на польсько-литовській границі на поменші литовські військові відділи. В звязку з іншими давніщими нападами домагався він відшкодовання в сумі $10,000,000.

Польський міністер заграничних справ Залєскі, порозумівшися з Варшавою, заперечив, будьто би з польського боку були які напади на литовських жовнірів.

Коли Вальдемарас порушив квестію Вильна, Залєскі заявив, що порозуміннє Варшави з Литвою в справі Вильна було на початку провізоричне, а обовязуюче є те, яке повзяла Рада Амбасадорів дня 14. марта 1923 року.

Обі сторони старалися мимо тих непорозумінь бути зглядом себе дуже чемними. Вибрано три комісії, котрі будуть мали провірити всі спірні квестії і прийти на слідуюче засіданнє з певними внесеннями. Комісії будуть радити в Ковні, Варшаві і Берліні.

НІМЦІ ЗАДОВОЛЕНІ З ПРОМОВИ ПОАНКАРЕ.

УВАЖАЮТЬ ЙОГО ЗАЯВУ ВАЖНИМ КРОКОМ ВПЕРЕД. — ПЕРЕД КІНЦЕМ 1929 РОКУ СПРАВА РЕПАРАЦІЙ НЕ БУДЕ МОГЛА БУТИ ВИРІШЕНА.

БЕРЛІН, 2. квітня. — Вся німецька преса висказує своє задоволеннє з приводу недільної промови французького премієра Поанкаре, котрий заявив, що прийшов час, що можна перевести ревізію пляну Доса та полагодити квестію сплати военних довгів, усуваючи ті дві справи цілковито від політики, а ставлячи їх на бизнесову базу.

Німці, котрі мали після давного пляну заплатити відшкодованнє в сумі 132 біліонів, не кажуть одначе нічого, чи будуть могли заплатити 32 біліони, які хочуть їм запропонувати. Та мимо того уважають промову Поанкаре і ревізію репарацій за велике спасенне діло. Найбільше болить їх рурська область, яка окупована французькими військами. Тому підносять, що й та болюча справа повинна бути полагоджена разом з репараціями.

На загал глядять Німці на ту справу так, що про неї буде можна офіціяльно говорити тоді, коли в Злучених Державах виберуть нового президента, а в Анґлії будуть переведені нові вибори. Буде це десь при кінці 1929 року.

ОСТАННІЙ „ФЯКЕР" — З БЕРЛІНА ДО ПАРИЖА.

БУДЕ ЦЕ ОСТАННЯ ЇЗДА.

БЕРЛІН, 2. квітня. — Карло Гартман зорганізував ще тому сорок літ взад фякерську компанію і доробився був в Берліні значного маєтку. Та настали нові часи. Автомобіль завдав смертельний удар візникам. І Гартман опинився тепер перед цілковитим банкроцтвом. Щоби одначе гідно закінчити свою карієру, вибирається старий візник зі своєю повозкою і конем, убраний в своє фякерське убранне з циліндром, в дорогу з Берліна до Парижа. По дорозі буде продавати картки і з того покриє кошти. Вже тепер продав їх при виїзді за 200 марок. Як тільки видержить кінь, поверне він тою самою повозкою назад до Берліна.

СКАНДАЛ З ДЖЕЗОВОЮ МУЗИКОЮ.

ВИСОКІ ОФІЦИРИ ОБВИНУВАЧУЮТЬ ОДНІ ДРУГИХ. — А ВСЕ ЧЕРЕЗ КРИТИКУ ДЖЕЗУ.

ҐІБРАЛЬТАР, 2. квітня. — Заступник адмірала Коллард і капітан Даніел обвинувачували один другого перед военним судом за обиду чести і нарушенне дисципліни. Переслуханне свідків тревало пять годин. Свідки потвердили, що це правда, що Коллард висказався дуже поганими словами про банду, що грала на військовім балю та що часто ганьбив офіцирів в присутности підчинених. Коллард заявив, що він скритикував банду, що погано грала, але приписуваних йому гидких слів не сказав.

Цілий процес виглядає на поганий скандал.

ХОЧЕ РЕФОРМИ КАЛЕНДАРА.

КАЖЕ, ЩОБИ ВЕЛИКДЕНЬ ПЕРЕЛОЖИТИ НА ПОНЕДІЛОК.

РИМ, 2. квітня. — Джордж Істман, рочестерський фабрикант фотографічних апаратів, повернувши з прогульки і ловів в Єгипті каже, що всі свята, а особливо такі як Великдень, повинні припадати на понеділок, щоби люде могли мати дійсну приємність зі свят. Тоді моглиб родини виїхати собі на прогульку автомобілем в суботу, а вертати аж в вівторок рано. І життє було би приємнійше і працюючі малиб дійсний відпочинок.

НОВИЙ ЗЕМЛЕТРУС В СМИРНІ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 2. квітня. — Знова вода почала підноситися в смиренськім заливі і знова можна було бачити ті обяви, що заповідають землетрус. Перелякане населення почало покидати хати і ховається по горах.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" ([illegible])
FOUNDED 1893
[illegible] newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинока число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
[illegible] and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Загряниці:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1800 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346. JERSEY CITY, N. J.

КРАЙНА ПОРА НА ЗМІНУ

Минулої неділі відвезено до шпиталю в однім тільки Ню Йорку сімох людей в непритомному стані, затрутих від алькоголю. Осьмий вмер таки в дорозі до шпиталю, а другим не годні були лікарі через цілий день привернути притомности. Що з ними буде і як сумно покінчиться та пригода, на разі не знати. Але один з них вже цілком певно втратить зір на обидва ока. Люде були до тої міри затроєні, що минули день і ніч, а годі дізнатися, хто вони, щоб можна було повідомити їхню родину.

Отсе є прогібіційний білянс за один тільки день. По всіх прогібіційних змаганнях уряду та по сотках міліонів долярів, витрачених на переведення в життя закону Волстеда, стоїмо перед тим, що пиянство не то що не зменшилося, але зросло до небувалих розмірів. Що більше, стоїмо перед небезпекою цілковитого звироднення. Бо не треба себе дурити, що приватний виріб алькоголю „поправився", що муншайн вже нешкідливий, бо люде „привчилися" вже виробляти добрий „штоф". От вам один день в однім тільки Ню Йорку, а чи не повний він трагедії, викликаної затроєним алькоголем? Бо ото, напившись алькоголю, люде до кількох годин падають трупом, або цілковито сліпнуть. Чи треба ще більших трагедій, щоби пізнати ту страшну небезпеку, що жде жителів Злучених Держав від алькоголю, особливо від того, що не убиває відразу, до двох чи трох годин, але який систематично затроює поволи і найсильніщий організм і приводить людей до смерти, сліпоти чи божевілля вправді може не зараз, але за рік, два, а може й десять?

Мусимо звернути увагу наших читачів на ту язву, щоби вони в першу чергу хоронили себе і свої родини перед подібними випадками і нещастями. А дальше, щоби як американські горожани старалися законною дорогою при голосованню причинитися до того, щоби закон Волстеда був змінений.

Борбу з алькоголем ведуть всі культурні краї. Але ведуть її дорогою виховання і пропаґанди. Ніякими насильними методами не дасться відхилити людей від вживання алькоголю. Зате треба бути того переконання, що розум бере таки остаточно у всім верх. Таке буде і з кампанією, зверненою проти алькоголю. Якраз тепер наближаються вибори нового президента Злучених Держав. Від того, хто стане президентом і яка партія побідить, буде залежати справа модифікації закона Волстеда. Американські горожане мають отже тепер добру законну дорогу поставити при виборах справу прогібіції на вістрю ножа. І воно так на ділі буде. Доперва по виборах будемо бачити, чи є законна можливість змінити закон Волстеда вже в найблищім часі, чи відносини, які тепер панують, матимуть далі істнувати.

„ДВА БРАТАНКІ" ПРОТИ СВОБОДИ

До цілої низки противників, яких мала Свобода за своїх кілька послідних літ існовання, послідними днями зголосилися публично ще два.

Від кількох уже місяців навчав Свободу др. Льонгин Цегельський, колись віденський посол, відтак вашингтонський дипльомат, а нарешті професор презбитеріянської семинарії в Блумфілді. Навчав Свободу високої політики, виказував її безідейність, брак високих засад, зрозуміння ґазетярської етики. Якої саме ідеї хотів др. Цегельський, через двацять тижневих чисел його лайки не було видно. Доперва у 24. числі свого „Вістника" звістив він Україні свою програму в статті „Зі Сходом чи з Заходом", котрої суть лежить у тому, що Україна повинна йти з Польщею бо:

„В Польщі, завдяки західному її устроєви та мимо всіх утисків, Українці розвиваються як політична нація; мають товариства, орґанізації, пресу, політичне життя".

Ледви проголосив свою нову національну еванґелію презбитеріянський професор, а вже рушив йому на поміч зі своїм політичним благословенством нюйорський польський шовіністичний денник „Нови Свят". „Нови Свят" проголосив світови небувалу побіду над Свободою. „Нови Свят" у передовій статті поплескав д-ра Цегельського по плечах за те, що він такий хвацький хлопець. „Нови Свят" киває Українцям пальцем по казнодзєйськи: Ви, русінькі хлопи, слухайте добре пана д-ра Цегельського:

Tak, dr. Cehelski prawdę mówi swoim współziomkom że nie mogą iść ze Wschodem, a muszą iść z Zachodem.

„Нови Свят" навчає українських хлопів, щоби вони слухали д-ра Цегельського, бо се не простий чоловік говорить, а один з провідників народа. „Нови Свят" підносить, що прецінь самий др. Цегельський був колись представником уряду Петрушевича й відай теж з Петрушевичом добивався самостійности для Галичини. Нині, видно, він зневірився в самостійність України. Нині Україна може йти або з Поляками або з Москалями. „Нови Свят" приходить до такого самого заключення, що др. Цегельський. Др. Цегельський каже, що „в Польщі, завдяки її західному устроєви та мимо всіх утисків, Українці розвиваються як політична нація", а редактор „Нового Святу" приплеснув йому і каже своїми словами:

W Polsce Ukraińcy mają swoją wolną i liczną reprezentację w Sejmie, mają możność rozwoju narodowego, mają wszelkie szanse zbudowania swego życia kulturalnego.

Сходяться редактор „Вістника" і „Нового Святу" теж у виразнім осуджуванню Свободи. Осуджує Свободу др. Цегельський, осуджує її теж пан Блажевіч (а може се просто Блажевич?). Лаяв Свободу пан Цегельський за ріжні гріхи, за підбурювання проти епископа Богачевського, пана Добрянського та оо. Лотовича і Понятишина, а редактор „Нового Святу" осуджує Свободу за „стале подбуржане русінскей іміґрації".

Здавалося може редакторови „Нового Святу", що як поспішить на поміч д-рови Цегельському, то вони спільними силами заставлять Свободу замовчати. Здавалося їм певно, що як „Нови Свят" скаже на адресу Свободи, що правдивим українським провідником є др. Цегельський, то Свобода признасть д-ра Цегельського сим продвіником. Здавалося може „Новому Святови", що Свобода затрясеться зі страху, що її „Нови Свят" винує, що вона „уставічне атакує Пілсудскеґо і вшистко, цо польске".

На сі сподівання „Українського Вістника" й „Нового Святу" Свобода може згори зазначити словами американського президента Линколна: „Коли чоловікови добре поводиться, то він, лягаючи спати, має двох ворогів, а встаючи, чотирох". Братерська злука між „Українським Вістником" та „Новим Святом" нічого не змінить в напрямку політики Свободи.

Можуть собі „Український Вістник" і „Нови Свят" далі писати, що в Польщі є західний державний устрій, а Свобода буде далі фактами доказувати, що в Польщі ніякого західного державного устрою нема. Коли є щось у світі такого, що можна назвати західним державним устроєм, то се буде устрій зі свободою горожан, зі свободою слова й орґанізації, зборів і преси. А такого власне устрою в Польщі нема. З такого „західного устрою" в Польщі є тільки один папір. У Польщі є тільки одна заява, фірма, обіцянка. Польська конституція говорить про свободу віри, народів, горожан, але на ділі зі сього всего нічого нема. Вся „західність" польського устрою се тільки на папери. Вся „західність" устрою Польщі се великий обман. Сей обман Свобода досі розкривала, хоча на неї гнівалися „Український Вістник" і „Новий Свят". І Свобода буде далі сей обман розкривати, хочаби до загніваних пристало ще два „Вістники" і „Святи".

Може собі пан Цегельський у своїй канцелярії в Народнім Домі на шустей улици хвалити Польщу, що там Українці мають товариства, орґанізації, а Свобода буде все розкривати сю дику нагінку, яку польський уряд розвів проти всіх українських орґанізацій. Може „Нови Свят" приплескувати панови Цегельському, а Свобода факти наведе на доказ, що не пан Цегельський і „Свят", але Свобода має слушність.

Може собі пан Цегельський сісти серед своєї „найповажнішої ченсці русіньскей кольонії в Ню Йорку" і далі писати по терпеливому папери, що в Польщі розвивається на західний лад свобідна українська преса; може похваляти „Нови Свят" пана професора, а Свобода буде далі показувати на брехливість сеї заяви, і на доказ подасть свій власний доказ: як може істнувати в Польщі „західна" свобода преси, коли Свободи не пускають в Польщу не лишень в отвертій циркуляції, але коли за посилкою чисел або витинків Свободи шукає польська почта навіть по приватних реджістрованих листах?

Може собі й „Вістник" і „Свят" писати про західну культуру в Польщі, а Свобода буде далі писати про те, як Польща душить народне шкільництво, сю основу всякого свобідного державного порядку; буде далі писати про те, як сей утиск викликає революційні відрухи зі сторони українського населення, як приміром убиття шкільного куратора Собіньского; та що в культурній державі неможливий ні утиск ні революційні відрухи, ні того рода скандальні процеси, як отсе недавно відбувшийся скандальний процес за сей замах.

Може собі „Вістник" і „Свят" писати, що в Польщі є свобідний, західний розвій українських політичних партій, а Свобода буде далі наводити факти на доказ, що там дійсної свободи для українських політичних партій нема, що там українське політичне партійне життя викривлене репресіями уряду та нагінкою польської суспільности при активній допомозі польського уряду.

Може собі „Свят" називати Свободу підбурительною, може собі „Вістник" називати Свободу большевицькою, чи як там хоче. Від сих визиванок напрям свободи не зміниться, бо за сим напрямом стоїть український нарід, що Свободу удержує. Певна річ, що зі становища „Нового Святу" все, що виступає проти польського гнету над українським народом, се є „атак на вшистко, цо польске". Певно, що з польського державного становища відкинення польської орієнтації се большевизм. Але з українського становища, хто відкидає орієнтацію на Польщу, ще не конче мусить орієнтуватися на Москву. „Нови Свят" і „Вістник" не добачують, що тут є ще один чинник, на котрий можна орієнтуватися, а саме український нарід. Правда, ся орієнтація зі становища Поляків є ворожа для польського імперіялізму й вони її можуть назвати большевизмом, подібно як Москалі її можуть назвати польською орієнтацією, бо вона ворожа Москві. На ділі се не польська, ні московська, ні маршалківська, ні большевицька орієнтація. Се українська орієнтація, однаково противна Варшаві і Москві.

Коли „Вістник" посуджує Свободу за большевицьку орієнтацію, а „Нови Свят" підшептує, що Свобода се „орґан, цо стале подбуржа", то се тільки доказує, що „Вістник" і „Свят" з одного жерела беруть орієнтацію, але не доказує, що Свобода бере свою орієнтацію від Москви.

Може собі „Вістник" далі плескати на Свободу, може „Нови Свят" йому далі приплескувати, а Свобода далі піде своєю дорогою. Однаково ворожою Варшаві, як і Москві. Українською дорогою.

НАУКОВІ КНИЖКИ ВІРШОМ.

Віддавна старалися зробити науку доступнішу при помочі... поезії. В 1280-ім році списав якийсь поет законодавство Нормандії поезією. Пізніше звіршовано Наполеонів кодекс. В 1583-ім році видав Жерар Франсоа Д'Етамп „Три перші книжки про здоровля" віршом у 6,000 стрічках. Виложене там медичне знання тодішніх часів. В 1664-ім році Бімет видав віршовану „Науку про кости" для вжитку хірурґів. Таксамо звіршовано куховарське мистецтво. В 1738-ім видав Ле Ба римовану куховарську книжку, щоби „паням улекшити, співаючи, повчати службу, як готовити соси". Приписи, порядок страв для ріжних нагод, обстанова, все тут подане віршом, а до спису при кінці до кождої страви додано куплет і ноти. В 1788-ім році якийсь Француз видав „Граматична співачка або штука навчитися французької правописи самому і без помочі вчителя при помочі любовних, пасторальних і анакреонських пісень".

— Позвольте пані, що представлю вам мого товариша Маланюка!

— Алеж я і вас не знаю зовсім, мій пане!!

— То нічого, мій приятель Маланюк представить мене пані!

В. Кедровський.

1917 РІК.

(75)

X.

ПОЇЗДКА НА ФРОНТ.

Провокатори контр-розвідчики Буділович та Геровський. Леґенда про „німецькі марки". — Генерал Скоропадський і українізація 34. корпусу. — Недбальство на фронті. — Гарматне мясо. — В шестому корпусі. — „Давайте пабольше ваших Малоросов". — Курінь Смерти. — Стріча з Полуботківським полком на фронті. — Знову в Штабі південно-західного фронту.

Вибравши час, коли на фронті та в запіллю трохи притихла бурхливість життя, я, згідно постанові Генерального Комітету, виїхав на фронт, щоби там безпосередно ознайомитися зі становищем в українізованих військах. Намічено було до огляду 34., 41., 17. і 6. корпуси, а також деякі окремі дивізії, що були в других корпусах.

Перше за все я приїхав до Штабу південно-західного фронту в Бердичеві, де ознайомився з працею нашої Фронтової Ради, а також представника Генер. Комітету при Штабі фронта. П. Скрипчинський ознайомив мене з його власним важким становищем, як представника Комітету, а також фронтових орґанізацій, яким приходиться видержувати шалену боротьбу з ріжними ворогами націоналізації армії. Звичайно все це не було новим для мене, але все таки факти й персональні спостереження на місці зробили на мене дуже тяжке враження. На Українців, український військовий і національний рух взагалі виливалися цілі бочки брудної неправди. Тут я познайомився з таємними доповідями командуванню фронта про український національний рух, які подавав один з контршпіонажу й розвідки, якийсь Поляк Буділович. Найблищим його співучастником був Буковинець Геровський. Всі матеріяли й „докази" про залежність українського національного руху від „німецьких марок" і „австрійських інтриг" спиралися на „достовірні чутки", „абсолютно точні відомости", перекази ріжних полонених Славян, особливо Чехів і т. д. Але ніде не було названо конкретних фактів, а робились як найсеріозніші арґументи, порівнання та вишукувалась аналогія в діяльности в Німеччині й Австрії „Союза Визволення України". Вони твердили, що „не треба більших доказів" і т. д. По їх гадці „Центральна Рада і німецько-австрійський аґент Грушевський безперечно на службі Австрії; національний український рух є сторонне, наносне явище, що не має жадних корінів у народі".

Всі „ділові" доповіді на стільки були „шиті білими нитками", на стільки були збудовані на піску, що військове командування і петроградський уряд, які хапалися за найнезначніші арґументи, що не невидержували критики, направляючи їх проти українського національного руху та українізації армії, часто навіть перекручуючи деякі факти, все таки не могли нічого конкретного вчинити проти українства, базуючись на інсінуаціях Буділовича-Геровського. Занадто явно вони були „плодами празднаво ізмишленія".

„Іскомітюз" (ісполнітельний комітет юго-западного фронта), що вів також боротьбу з українізацією південно-західного фронту, ні разу не міг скористувати як зброю в своїх руках „відомости" добуті Буділовичем і переданих комітетови. В самому Іскомітюзі сиділи члени не ліпші від Буділовича, як нпр. донський козак лікар Ружейніков, що не пропустив жадної нагоди, щоби не напасти на українізацію армії. Відомости, фабриковані Буділовичем, були тільки придатні для темної залаштункової аґітації, „для тьомних дел мастеров", але їх не можна було витягнути на світ, хочби й для нечесної гри. Ці карти були занадто невміло краплені.

Не дивлячись на надмірне старання Буділовича-Геровського, вони все таки не мали особливої „признательности" з боку „пославших їх", бо на підставі їх даних, навіть для нечесної гри, щоби „прихлопнуть украінскоє двіженіє", не було не то що козирів, а навіть звичайних, хоч трохи підходящих карт.

Після повороту мого у Київ і звіту Ґенеральному Комітетови про „відомости" усіх панів, Комітет послав слідуючу телеґраму, на яку він між иншим жадної відповіді не отримав. Темна брехня боїться світла.

„Військовому Міністрові, Верховному Головнокомандуючому, всім головнокомандуючим фронтами та начальникам військових округ.

„Український Військовий Комітет має відомости, що деякі відповідальні круги, а також деякі громадські орґанізації занепокоєні чутками, що нібито український рух у Росії викликано і підтримується Австро-Ґерманією. Приєднуючися в цій справі цілком до авторітетної заяви Ґенерального Секретаріяту, оголошеної 3-го серпня, Ґенеральний Військовий Комітет, яко орґанізація військова, вважає своїм обовязком катеґорично протестувати проти цього наклепу. Комітет заявляє, що ці чутки поширюються темними силами, щоб в небезпечну хвилю, яку переживає наша батьківщина, викликати недовіря та ворожнечу між двома братніми народами, нанести удар демократії народів Росії й цим самим привести Росію та Україну до цілковитої загибелі.

„Український Військовий Комітет рішуче домагається широкого і прилюдного розслідування в цему напрямкові осіб, установ та орґанізацій, які ганьблять чисте національно-народнє відродження України, щоб такі особи були зроблені нешкідливими та разом же покарані, яко зрадники справі революції та братній спілці двох народів. Праця Комітету провадилась і провадиться на очах всієї Росії, в єдности з вищого військовою владою. Комітет має моральне задоволення, що в час небезпеки та безладдя на фронті він чимало сприяє зміцненню фронту та порядкови в тилу і свою роботу, про котру відомо відповідним військовим округам, виконував і виконує тільки при помочі орґанізаційних зусиль та морального авторітету. Вважаючи нижче своєї гідности спростовувати наклепи темних сил, які обвинувачують Українців в якихсь стосунках з військовими орґанізаціями неприятеля — тяжкого ворога волі, здобутої через революцію, — Комітет думає, що його отверта діяльність і безчисленні жертви на полях боїв, принесені волі Росії і України, є безстороннім посвідченням провокаційности наклепу".

(Дальше буде)

Др. Остап Грицай (Відень).

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА ЯК ПИСЬМЕННИЦЯ

(2)

От і вся прірва між Манею і Олесем, а з тим і між обидвома таборами накресленої тут української інтеліґенції. З одної сторони бачимо інтеліґентів зі справжньою культурою та з красшими життєвими поривами, але без відповідних матеріяльних засобів до розвитку висшого життя. А з другої людей богатих, але за те повних вузькозорого презирства до духових інтересів, та без зрозуміння для потреб нового часу. І наче **через кладку**, хитку, тремтючу кладку ідуть собі тут назустріч оба головні представники тих таборів: Маня і Богдан, через кладку, сотворену їх любовю до себе та взаїмним розумінням своїх душ, але все наново захитувану твердолобим „мужицтвом" Богданової матери.

В одній зі своїх перших розмов зі сином про Маню стара Олесева каже таке про неї: — Вона, Богдане, це те, що дівчина з таким диким, чи як то по модному виражаються „поступовим" вихованням не найшла би відповідного місця в нашій хаті, де все діється по традиціям стародавніх добрих ґаздинь, де заховуються старі, давні обичаї, хороняться народні святощі... а нараз, між усе те, в спокій моєї, поважної, взірцевої хати донька урядника еманципантка! Маєш! Сам скажи: з одної сторони вона собі голову наукою забиває, а другим боком і хлопцям рада. Кого ти поставиш коло себе, беручи її за жінку? Що вона? Чи то яка репрезентація? Вправді Обринські гербові, але що з їх гербу без маєтку? Не Українцям бавитися в герби, як иншим народам, їм що инше треба. Вже би вся моя фамілія, а то сама священича добре за голову вхопилася, дізнавшись, що Богдан Олесь, внук колишнього владики, так славно оженився!" (ст. 35). — А на иншім місці: — „Всі „модні" жінки, то блудні світла, без поваги і жертволюбивости: без тої непорочної, правдивої жіночости, що одна вдержує лад на світі між обома полами" (ст. 65). І таке чуємо з уст Олесевої про бідну дівчину скрізь. Без ніякого огляду на душевні прикмети Мані мати Богдана ставить понад усе той „грубий матеріялізм, що нівечить найтонші зворушення душі, найшляхотніші заміри і постановлення людського серця".

Але Маня Обринська не зражується ні докорами власної рідні, ні недостатком грошевих засобів, ні презирством Богданової матери, тільки з пожертвованням усіх своїх молодих сил стремить до свойого ідеалу. Дорога, яку вона собі до того вибирає, не ріжниться багато від дороги Наталки Верковичівної в оповіданню „Царівна". В порозумінню з батьком та в надії на приобіцяну їй ним допомогу в

(Продовжение на стор. 3-тій)

ДЕЩО ЦІКАВОГО З ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ.

Слово „газ" походить із нідерляндського слова „ghoast", що значить „дух".

Щоби скріпити силу світла свічок, давно давали до них аршеніку. Коли така свічка світилася, розходився з неї трійливий газ. Німецький цісар Леопольд мало що не згинув наслідком отроєння аршеніковою свічкою 1670. року.

Етрурійці мали докладні відомости про електрику. Вони вміли вихіснувати електочність із атмосфери. Мали, мабуть, і громозводи. Римський король Нума Помпілій був учеником Етрурійців, а його наслідник Тулій Гостілій, як каже переказ, згинув, убитий за кару Юпітеровою лискавкою — отже мабуть при невдалій спробі з електричністю. Порзена звернув лискавку на потвору в Етрурії і вбив її таким способом. Дивна обставина хотіла, що ця потвора називалися „Вольта" — отже зовсім таксамо, як один із найвизначніших новітніх дослідників електричности, граф Вольта, від якого й принято назву в електричности „вольта".

Коли в 1759 році підчас семилітньої війни Франція воювала проти Англії на морі (що мало скінчитися утратою Канади), один Француз винайшов (знаний вже в старину) „грецький огонь", який горів під водою і запалював неприятельські кораблі. Цей новий винахід демонстровано на великому каналі у Версайлі королеві Людвикові XV. Проба випала дуже добре. Але король так дуже налякався того огню, що приказав винахідникові, щоби ніколи не виявив своєї тайни, бо він — король — уважав би страшним злочином користуватися таким военним засобом проти ворога. Винахідник дістав високу платню до смерти і додержав обітниці, що не виявить тайни про „грецький огонь".

ПОДРУЖА ВІРНІСТЬ.

— Знаєш, що Гвоздики розвелися?

— Так? А хто винен — він, чи вона?

— Він! Вернувся тамтого тижня несподівано з подорожі, а не післав наперед телеграми!

ПЕРЕД МЕШКАННЯМ ДЕНТИСТА.

— Навіщо вам іти до дентиста і платити гроші за вирвання зуба?!

— Ну, а якжеж? Терпіти такий страшний біль?

— О ні! Підіть на передвиборчі збори, там вибють вам зуб зовсім задармо.

(Продовжене зі стор. 2-гої)

майбутньому Маня виїзджає з рідного містечка і стає в однім домі за вчительку музики й виховавчиню. Цим вона має доказати батькові, що вміє собі сама дати раду в життю.

„Маю перебути — каже вона Богданові — рік, два в чужім домі в характері виховавчині; а коли перебуду той час, задоволивши своїх хлібодавців цілковито — остаючи вірною своїм постановленням, він (батько) на підставі того вишле мене за границю для укінчення студій, а з тим і до осягнення самостійного становища". А далі зазначує: — „Не задля самого кусника хліба іду я, але іду за якоюсь силою в собі, що не дає застоюватися моїм думкам, хоч воно може не доведе в практиці до жадного матеріяльного здобутку. Та — Господи Боже! — додала, що нам робити? Не рухатись, гнити? **Ми і так гниємо — масою і одиницями!**" (ст. 87).

Цей клич життєвої активности та взагалі поставлення справи жіночої самостійности робить спершу на читача найкрасше враження, особливо зза гостро зазначеного стримання, з яким Маня відноситься до закоханого в неї Богдана. Іколиб наша письменниця була перевела все оповідання тільки і виключно з погляду на боротьбу Мані за повну самостійність та незалежність від чоловіка, то постать Мані належалаб може до найкрасших типів нової жінки в нашій літературі. Але як в оповіданнях „Людина" й „Царівна", так і тут оконечна доля геройки не відповідає зусім послідовно кличам, проголошеним нею з початком оповідання. Жіночий тип в романах Кобилянської залежний з правила і в великій мірі від того чоловіка, що скорше чи пізнійше здобуває на неї рішаючий вплив. Жіночі типи в Кобилянської безумовно нові своїм жагучим змаганням до вищої освіти, до плекання своєї духової індивідуальности, але вони всетаки традиційні своєю вразливістю на мужеську любов у щастю подружнього звязку. І в повісти „Через кладку" бачимо в дальшім продовженню не ширші картини геройської боротьби Мані за визволення з ярма традиційної буденщини, тільки розвиток любовного роману між нею і Богданом, який укінці доводить до щасливого одруження обоїх. До того ці події розвиваються упродовж довгого ряду літ. Маню ми тратимо на якийсь час з очей зовсім; ми чуємо тільки вокно, що вона вчителює і заробляє на хліб, бо її батько в міжчасі вмирає, і матеріяльна скрута в домі Обринських збільшається, а попри те являється на овиді оповідання цілий ряд нових осіб, які всежтаки з основною ідеєю Маниного почину—на мою думку—не багато мають спільного. Як повістярка Кобилянська взагалі любить оповідати дуже широко, з наводженням довгих розмов між дієвими особами та з розмальовуванням приналежних, нехай і дуже побічних моментів і подробиць. А те все в цiловиді роману, з погляду на основну його ідею, зазначується не завжди додатно і з користю для артистичної цілости.

До ряду таких, на мою думку, побічних моментів в нашій повісти належить широке розмальовання епізоду з Маниним братом Нестором, подуманим авторкою як ідеальний тип молодої людини з покоління нової молоді України. З огляду на те, що повість призначена памяти брата авторки, Володимира Кобилянського, можня думати, що зворушливий пієтизм, з яким наша письменниця малює тут постать високо-ідейного та до саможертви трудящого Нестора, мав багато глибші жерела, ніж чисту потребу романової постаті. Тількиж, що саме всі картини, присвячені Несторові, його праці, його розмовам з Богданом, а далі його любові з дівчиною Наталкою, а врешті його важкій недузі та передчасній смерти — заслонюють нам Маню там, де ми радіби побачити її в розвитку її душевного життя та її життєвої дужости, і як-не-як в усій глибині культури тих інтелігентських, тербових кол, які вона має репрезентувати. А так ідеольогічна роля Мані переходить з деякого погляду на її брата, і не причинюється до підкріплення та поглиблення жіночо-визвольних рисів в постаті головної геройки, тільки до скріплення любовного звязку між Богданом і Манею через притягнення Богдана в круг Маниного родинного життя. До тогож Олесева мати зичить Обринським на закупно землі, що має обезпечити будучність Мані, грошей на грубий, лихварський процент, та ще й підписує на довжнім скрипті без відома Богдана його імя. Те все витворює дещо дрібничкову акцію в вузькім околі чисто родинного й особистого життя тих людей, то зближує то віддалює їх від себе, зосереджує нашу увагу майже виключно на перепонах любовного звязку між Манею і Богданом, а що вони вкінці таки побираються, то мається враження силуваної конструкції й романтики. Сюди належить і такий чисто романтичний момент, як випадковий пожар в домі старої Олесевої, з нагоди якого Маня ратує в шляхотний спосіб свою противницю в біді і являється нам через те в надто поетичнім світлі. Я думаю іменно, що такі моменти в Кобилянської з їх випадковістю, та де-що переніженою чутливістю, обнижують первісний революційний престіж нашого роману, вмішують в нього ефекти перестарілого типу і відбирають цілости твору багато справжньої трагіки і грандіозности великого життя.

Правда— з чисто психольогічного боку, з уваги на душевну резонанцію, що її розбуджують в душах наших героїв такі випадкові моменти в нашім романі, треба сказати, що вони тут і там вяжуться з дуже цінними малюнками духовости даної людини, особливо духовости жінки, яку Кобилянська малює без порівнання глибше, ніж мущину. Особливож увесь спосіб, в який розвивається в душі Мані любов до Богдана, належить рішучо до найкрасшого, що сотворила Кобилянська, навіть мимо того, що цілість мистецького малюнку трохи одноманітна зза недостачі моментів пристрасти. Свою чудово жіночу здержливість проти Богдана зберігає Маня до самого кінця конфлікту зза згаданого довгу з гідною подиву несхитністю, хоч деколи здається читачеві, що така послідовна принциповість в молодої дівчини — що найменше дуже виїмкова. І таксамо процес любови в душі Богдана, з постепенним відхиленням від матірної культури грубого матеріялізму й „мужицтва", а наближуванням до ідеалу справжньої інтелігенції, переведений авторкою доволі переконуючо, але не без рисків надто взірцевої шляхотности в характері цього героя. В Кобилянської почувається скрізь, що вона **поетка й ідеалістка** з божої ласки, що їй найкрасше малювати вимріяні, до досконалости витончені людські душі, багато більш приналежні до світа краси й ідеалу, ніж до того жорстокого, вщерть реального світа, де людина стоїть проти людини не в романтичнім мріянню про ідеал, а в безпощадній боротьбі за істнування. В моїм дальшім розборі мужицьких оповідань нашої письменниці я спробую виказати, як Кобилянська й там, де їй доводиться змальовувати вщерть природні, стихійні своєю первісною духовістю селянські постаті, вводить несвідомо блискучу романтику і витонченість свойого ідеального світа краси, і як в неї і тут поетичне захоплення перемішується із суворим реалізмом життя.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

СКРЕНТОН, ПА.

Одні добачують рай, а я пекло.

Рад би я з цілої душі написати щось дійсно доброго про нашу громаду, бо воно й своїх заохочує і другим примiром стати може. Але годі мені йти слідами „Народної Волі" і робити зі Скрентону цвитучий український центр, бо його тут нема. Пише собі про Скрентон в „Народній Волі" п. Чиж і вихвалює його під небеса. Але це його бизнес. Требаж якось виправдати свою політику, яка тільки „себе" бачить, не узнає ніякого Обєднання, ніякого свята 1. падолиста, ніякої боротьби з конкордатом, ні тих змагань, що їх добачуємо в того українського робітництва, що йде відбирати від конкордатників своє міліонове майно в свої українські руки. Такі справи не інтересують наших панів, бо то найлекша політика. Можна собі спокійно сидіти, зі всього насміхатись, не треба собі нервів нічим шарпати, а спокійно переводити час — в клюбі. Тому й не диво, що нема в нас ні сліду з якоїсь просвітної чи народної праці, що рутенщина в нас — вельможна пані.

А тимчасом і в нас нарід, як і по других громадах. І в нас хотілиб потворити якісь місцеві фінансові чи просвітні організації, як то бачимо по других громадах. І в нас хотіли би добрі люде дістати церковний маєток в свої руки. Але нема кому людям в тім допомогти. А запросять кого з вчених, щоб порадив, то він як „поступовий" такого вам нацабанить про церкву, що люде аж тоді не знають, що робити. А рутенщина триюмфує, що має таких добрих помічників.

Ага, щоби не забути, є в нас і — народна праця. Був баль і зібрано $200 на поводян. От хоч якась користь була. Були ще одні вечерниці, але там вже була справа з пирогами, голубцями, ну і муншайном. А то, уважаєте, також народна справа.

А таке то вже в нас не буває, щоби люде сходилися читати часописи з краю та могли по товариськи обговорювати всі важні місцеві чи загально-народні справи.

А коли вже в якій справі Скрентон рушиться, а люде добрі зберуть та зложать гроші, як от ті, що їх зібрано на поводян, то наші скрентонські головачі, коби здорові, зачинають „народну роботу" і вертять бідному народови голову на всі боки, а все через те, щоб, борони Боже, ті гроші, що їх нарід зібрав і зложив, не перейшли через руки Обєднання, себто через ту організацію, через яку посилає свої лепти весь свідомий загал в Америці, а якої не хочуть признати наші скрентонські політики. Ну, на те й вони політики, тай ще на цілий Скрентон.

Не знаю, чи ті панове оглухли і не чують, що люде говорять і як люде задивляються на ту їх роботу. Таж народови вже обридло дивитися на те вічне розбивання нашої імiґрації. Бож простий розум каже, що краще, щоби ми мали якусь спільну обєднуючу наш нарід організацію. А коли та організація вже є і веде добру роботу, бо збирає і висилає кождого року десятки тисяч на інвалідів, школу, політичних вязнів і т. п. — то чогож проти тої організації виступати? Таж вона ні грошей не покрала, ні їх не змарнувала. Ще й іншу добру роботу веде: школу організує. Чиж можна її розбивати? Таж це народна інституція, нарід її покликав до життя, нарід нею править і нарід дає їй своє довіря, коли тисячі і тисячі шле через її руки. Чи може це неправда? І чи може ми в Скрентоні того не бачимо? Чи може ми з іншої крови як всі другі наші брати по інших місцевостях? Може бути, що інша кров пливе в жилах наших політиканів, але не в нас, українських робітників. Ми відчуваємо тут так як і по других громадах. Але всьо має свій конець. Прийде черга і на Скрентон. Тепер в нас нарід розбитий, розжертий і поденервований. Але це не вічне. Холодний розум і розвага беруть всюди остаточно верх. Таке буде і в нас. Рутенський дух щезне як дим, а громада наша відживе. Хто з нашої провідної верстви, з наших інтеліґентів хоче це розуміти і допомогти громаді відновити наше життя — най входить в наші ряди і береться до чесної праці. От будемо мати другий мітінґ, коли прийдеться остаточно розправитися з рутенщиною. Буде нагода заманіфестувати себе кождому: хто ми? Для добра громади і добра загального ми повинні дійти до спільного порозуміння і не витрачувати дармо сили на непотрібні нікому тертя. Ми мусимо глядіти на другі громади і держати у всім, у всякій роботі один спільний національний фронт.

Гр. Серединський.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК.

Знова буде українська година на радіо.

Подається до відома, що слідуюча **українська година на радіо,** себто Український Концерт на радіо, відбудеться на тійже самій радіо стації в Ню Йорку, WGBS, дня 10 квітня с. р., а виконає його український хор „Бандурист" під проводом п. Кириченка. Початок концерту о годині 9-тій вечер.

Концерту можна послухати в льокалю Українського Демократичного Клюбу, 59 St. Marks Place, New York, N. Y. Вступ безплатний. Приходіть громадно.

Слід згадати, що кошти концерту оплачує каса Українського Демократичного Клюбу і тому то концерт відбувається під фірмою Клюбу та очевидно і заходами його членів.

Добре булоби, щоби инші українські організації в Ню Йорку та околиці заінтересувались такою хосенною для нас справою та прилучилися з фондами до цего так важного діла.

При тій нагоді хочемо зазначити, що попередну українську годину на радіо, про яку була згадка в ч. 74 „Свободи", треба завдячувати енерґійним заходам гром. Евстахія Куїловського, за що йому належиться прилюдне признаннє.

Іван Мартинець, секр. Укр. Дем. Клюбу.

—o—

СЕЙНТ КЛЕР, ПА.

От яка у нас національна свідомість!

В неділю 25 марта ц. р. нас трох вибралося на виставу рухомих образків з життя галицьких Українців, яка відбувалася при греко-католицькій церкві в Сейнт Клер, Па.

Образки дуже цікаві і займаючі. Серце росте, коли оглядаємо українські народні доми, школи, просвітні й економічні установи, коли бачимо перед собою тисячний здвиг Лутовиків і Луговичок на вправах. „Ще не вмерла козацька мати". Росте на рідній землі нова сила, яка стане колись в боєві ряди.

За нами сидів греко-католицький парох. Тому всечесному отцеви, видно, не подобалось, що українські установи, представлені на образках, були названі українським іменем. Адже всякий розуміє, що українського народного дому, або української школи не можна звати китайським або турецьким іменем. — Але отець духовний говорив до якогось чоловіка, що сидів біля нього: **„То не подобається мені, що всюди понаписувано Україна і український. Я не знаю України".** — Правдивість тих слів може засвідчити трох відвічальних людей: один священик, один член Укр. Нар. Союза і голова відділу Укр. Нар. Помочі і один секретар відділу Укр. Нар. Помочі.

Так діється в громаді, що складається з Українців. Старим людям, що не вміють читати, парох пояснює: „То єст русскій народний дом", коли на образах бачимо український народний дім. Старі люде в тій громаді, звичайно, „Руснаки, а молодіж Ґріки і Рошени.

Такий духовний провідник громади. А сама громада? Бовтається в квасі руснацтва, ґрицтва і рошенства. Сумно і стидно!

Майнерзвілець.

— Що робить ваш льокатор?

— Він один із найбільших винахідників.

— Якжеж це?

— Кождого першого винайде все нову причину, щоби не заплатити чиншу!

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ДІТРОЙТ, МІШ. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 292, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітінґ відбудеться в неділю, дня 8. квітня, в гали парафіяльній при Кліперт і Едвард, зараз по Сл. Божій. Взивається членів не висилати дітий з вкладками, але прийти самими на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Ті члени, котрі звикли платити що 6 або і 8 місяців, мусять платити наперед, бо більше не будесь кредитувати. — Волод. Візничак, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. Тов. ім. М. Шашкевича, від. 94, повідомляє своїх членів і членкинь, що мітінґ відбудеться дня 8. квітня, в 2-ій годині пополудни, в Укр. Хаті, 2240 Ґрейдінґ ул. Проситься членів зрозуміти се, що наші мітінґи відбуваються в кожду другу неділю по першім, а ся зміна через те, що наші свята припадають 15 квітня. Поситься довгуючих членів вирівнати свої залеглости. Тепер принимаємо без вступного до Тов. і У. Н. Союза, тому користайте з нагоди. — Лев Білик, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. Петра і Павла, від. 102, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 8. квітня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній. Богато члеситься їх, щоби прийшли і вирівнали нів занедбує свої вкладки, тож просвої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. Добра нагода вступити в члени У. Н. Союза є тим, що ще не належать до У. Н. С., бо тепер принимається без оплати вступного. Записуйтесь самі і записуйте свої діти до У. Н. Союза, бо в дітях наша будучність. — Николай Бусько, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. 336, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 8. квітня, в годині 1-ій пополудни, в Укр. Народ. Домі. Проситься членів, щоби самі більше на збори приходили а не посилали дітий, а самі по забавах ходили. Ті члени, котрі забрали книжочки до розпродажи і розпродали, щоби на згадані збори принесли гроші. Будемо принимати нових членів без вступного, тому члени, котрі мають знакомих, що ще не є членами, нехай приведуть їх на сей мітінґ. — Павло Коваль, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Тов. Надзбруча, від. 280, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 8. квітня, в 2-ій годині пополудни, в домі Укр. Горожан, 618 Лакавана ул. Проситься всіх членів прийти на означений час, бо є важні справи до порішення. — В. Бутинський, секр.

МАЙНЕРСВІЛ, ПА. Бр. св. О. Николая подає до відома, що квартальний мітінґ відбудеться в неділю, 8-го квітня, в гали церковній, в 2-ій годині пополудни. Не явившийся член на сей мітінґ буде караний 1 дол., а урядник 2 дол. — Іван Бончак, предс.; Іван Пелех, секр.

АМБРІДЖ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 276, повідомляє всіх своїх членів, що мітінґ, котрий мав відбутись 15. квітня, відбудеться 8-го квітня з причини, що Великдень припадає на 15. квітня. Позамісцеві члени мають прислати свої вкладки не дальше як до 6-го квітня, а довгуючі члени мусять вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі буд есуспендований. На цей мітінґ обовязаний кождий член явитись, бо буде справа будови братського дому. — С. Прокопович, пр.; А. Устан, кас.; Мих. Фук, секр.

РОН (НАНТІКОК), ПА. Бр. Преображення Спаса, від. 29, повідомляє своїх членів, що квартальний мітінґ відбудеться в неділю, дня 8. квітня, в гали церковній, в год. 2-ій попол. Проситься, щоби кождий член і урядник прибув на мітінґ, бо є важні справи, котрі мусять бути вирішені. Будесь принимати нових членів без оплати вступного. — Василь Блюй, пр.; Андрій Хромчак, кас.; Мир. Сокольський, секр.

ЛАНКЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Василія Вел., від. 87, повідомляє своїх членів, що квартальний мітін. відбудеться в неділю, дня 8. квітня, в годині 1-ій пополудни в гали парохіяльній. Взивається тих членів, що ще не зложили жертви на Сиротинець У. Н. С., щоби на сім мітінґу зложили. Уряд буде здавати справоздання. Проситься всіх членів явитись на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Не явившийся член підлягає карі після Бр. ухвали. — Лука Курило, предс.; Василь Максимик, секр.

БІНҐЕМТОН, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 21, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться дня 8. квітня, в годині 4-ій попол. в гали Укр. Дому, 43 Данз Евню. Проситься усіх членів прийти на збори, де кождий член буде мати нагоду почути справоздання комітету, котрий був вибраний до представлення, яке відограно на дохід Сиротинця. Взивається тих членів, котрі ще не зложили одного доляра на Сиротинець після ухвали, щоби прийшли на сей мітінґ і зложили, а комітет вишле разом гроші на руки заряду Сиротинця. — Іван Мартинів.

АВОКА, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 326, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться в суботу, дня 7. квітня, в годині 7-ій вечером, на гали Антона Турка, 814 Мейн ул. На тім мітінґу буде справоздання контрольорів. Є і другі важні справи до полагодження. Кождий член має бути присутний на тім мітінґу; не присутний член підлягає карі після ухвали. Будесь принимати нових членів без вступного, тому користайте з доброї нагоди. Сей мітінґ перенесений через те, що латинська великодна неділя припадає на 8. квітня. — І. Соколовський, секр.

ПОНЕСЕН, ПА. Бр. св. Петра і Павла, від. 338, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що слідуючі місячні збори відбудуться в неділю, дня 8-го квітня, в годині 2-ій пополудни, в гали на 2-ій вулиці. Проситься всіх членів прийти на збори. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Члени, котрі не заплатили за тікети на представлення, з котрого дохід був призначений на Сиротинець, нехай заплатять на сім мітінґу, бо було ухвалено, що кождий член має за тікет заплатити. — І. Міщишин, секр.

КЛИФТОН, Н. ДЖ. Тов. Укр. Січ, від. 182, повідомляє, що мітінґ відбудеться в 2-ій годині попол. в неділю, дня 8. квітня, в гали парохіяльній, 47 Говп Еве., Пасейк, Н. Дж. Є важні справи до полагодження. Довгуючих членів напоминається, щоби прийшли і вирівнали свої залеглости ,бо інакше поступиться з ними після статута. — Т. А. Пипюк, предс.; Гр. Яськів, секр.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, повідомляє своїх членів і членкинь, що квартальні збори відбудуться в неділю, 8. квітня в Ліберти галі, точно в 1-ій годині попол. Обовязком є кождого члена і членкині на сих зборах явитись, бо є важні справи до полагодження. Буде також справоздання контр. комісії і вибір комітету балевого. Пригадується довгуючим членам, щоби вирівнали свої залеглости на сих зборах та щоб ненаражувалися на суспенду. Переслані другим членом або дитиною місячні вкладки не будуть приняті, а такий член заплатить кари 1 дол., а урядник 2 дол. Будеться принимати в члени без вступного, тому є добра нагода для тих, що ще не є членами. — Ілько Шиґера, голова; Николай Вирбицький, писар.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє своїх членів, що з огляду надходячих свят Воскр. Христ. 15. с. м., товариство ухвалило відбути свій місячний мітінґ один тиждень скорше, а то в неділю, 8. квітня в годині 2-ій пополудни в клюбовій сали, 29 Джексон ул. Проситься всіх явитись і вирівнати свої належитости. Є важній справи до полагодження, як балева справа і справа представлення, котре Тов. уряджує. — Никола Чолій, предс.; Василь Мандзій, секр.

БОСТОН, МАСС. Тов. Дружина Кн. Данила, від. 238, повідомляє своїх членів і членкинь, що місячний мітінґ відбудеться 8. квітня, зараз по Сл. Божій, на гали Укр. Правосл. Церкви, 136 Arlington St. Проситься всіх членів на сей мітінґ явитись, бо є важні справи до полагодження. Рівнож хто має намір вступити в члени У. Н. С. і ті, що забрали аплікації, зволять прибути на сей мітінґ, бо будемо принимати нових членів без вступного до У. Н. Союза. Проситься бувшого секретаря П. Музику принести ті річи, які затримав в себе, бо вже час віддати. — Ник. Давискиба, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. Запорожська Січ, від. 206, подає до відома, що квартальний мітінґ відбудеться в неділю, 8. квітня, точно в год. 1-ій пополудни, в гали парохіяльній на Блекстон Ст. Проситься всіх членів прибути на сей мітінґ та виповнити всі свої залеглости. Є важні справи до полагодження. Не явившийся на зборах член заплатить кару після статута. Сей мітінґ перенесений з першої на другу через парох. представлення. — Лука Комоніцький, предс.; Олекса Косюк, кас.; Петро Гук, секр.

ЧОМУ КІТ МУЧИТЬ МИШ, ЗАКИ ЗІСТЬ ЇЇ?

Німецький бактеріольоґ др. Єґерман мав у берлінському лікарському товаристві відчит на тему „Бацилі змучення і страху". Перемучення мязів витворює в орґанізмі токсини, які ослаблюють мязи. Такісамі токсини спричинює жах. При помочі штучного або природного викликування в орґанізмі бацилів змучення мясо набирає „запаху дичини" і стається крухе. Знають це хижі звірі, які перед тим, заки завдадуть смерть добичі, мучать її насамперед тяжко а щойно потім зїдають. Так робить тигр, пантера, кіт а навіть мурашки і павуки. Др. Єґерман робив спроби із кріликами, голубами й иншими домашніми звірятами. Витворював у їх орґанізмі токсини змучення а потім убивав. Тоді їх мясо було ліпше, смаку дичини.

—o—

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ЧЕРВІНЦІ, ЩО Є ЗА ҐРАНИЦЯМИ С. Р. С. Р., Є НЕВАЖНІ.

Комісаріят фінансів видав розпорядок у справі вивозу грошей поза кордони большевії. На основі того розпорядка рада народніх комісарів заборонила привозити до С. Р. С. Р. червінці, що є поза його кордонами. Заборонено також викуп совєтським державним банком, себто анульовано всі червінці, які є за кордонами большевії. Цей незвичайний розпорядок видано тому, що червінці, які є поза кордонами С. Р. С. Р., вивезено нелеґальним шляхом.

—o—

НАЙСТАРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИК.

До президії окружного зїзду будівельних робітників у Кремінчузі (на Україні) вибрано між иншими робітника Щербину, який недавно скінчив 110 літ. Тому, що Щербина працює як робітник від 13. року життя, то вже 97 літ без перерви виконує тяжкі роботи будівельного робітника.